

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 35183-05-13

בקשה מס' 3

לפני כב' השופטת, ד"ר מיכל אגמון-גונן

בעניין: דרור הולנברג

המבקש ע"י ב"כ עוה"ד ריחאן נג'אר ובאסל אבו דריס
נגד

עיריית הרצלייה

המשיבת ע"י ב"כ עוה"ד אילנה בראף-שניר ושי שמאי

החלטה

המבקש הגיש לבית משפט זה תובענה מינהלית ובקשה לאישור התובענה כייצוגית נגד המשיבה. עניינה של התובענה הוא גבייה, שלפי הטענה היא בלתי חוקית, של ריבית על חובות שבפיגור. על פי הטענה, תשלומי חפיגורים כוללים ריבית המחושבת בשיטת "ריבית דרבית" ולא בשיטת ה"ריבית הצמודה", זאת בניגוד לחוראות חוק הרשויות המקומיות (ריבית ופרשי הצמדה על תשלומי חובה), תש"ס – 1980 (להלן: "חוק הרשויות המקומיות").

המשיבה הודיעה על הפסקת הגבייה בהתאם לסעיף 9(ב) לחוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006 (להלן: "חוק תובענות ייצוגיות"), ועל כן דין התובענה להידחות. כל שנותר להכריע בו הוא בגמול למבקש ובשכר הטרחה לבאי כוחו, לפי הוראות סעיפים 9(ג), 22(ב) ו-23 לחוק תובענות ייצוגיות.

1. רקע הדברים

המבקש, דרור הולנברג, מחזיק בנכס המצוי בתחום שיפוטה של עיריית הרצלייה, בגינו הוא מחוייב בתשלומי ארנונה. בתקופות כלשהן במהלך השנתיים האחרונות, שילם המבקש תשלומי ארנונה באיחור ובשל כך חויב בתוספת תשלומי פיגורים בהתאם לסעיף 2 (א) לחוק הרשויות המקומיות הקובע, כי: **"תשלום חובה שלא שולם תוך 30 ימים מהמועד שנקבע לשילומו, ישולם בתוספת תשלומי פיגורים"**.

ביום 21.5.13 הגיש המבקש את התובענה ובקשת האישור, בהן טען כי המשיבה מחשבת את תשלומי הפיגורים בשיטת ה"ריבית דרבית", היינו היא מוסיפה מדי חודש בחודשו ריבית על הקרן בתוספת הריבית שכבר נצברה לתחילת החודש. זאת, בניגוד לחוראות סעיף 1 לחוק הרשויות המקומיות, שבו חוגדרו תשלומי הפיגורים, כדלקמן:

"תשלומי פיגורים – ריבית צמודה בשיעור של 0.75% לחודש או בשיעור אחר כפי שקבעו שר הפנים ושר האוצר ממועד החיוב בתשלום החובה עד יום שילומו בהוספה או בהפחתה של הפרשי הצמדה."

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 35183-05-13

המבקש טען, כי עומדות לו עילות תביעה הן בשל הפרת חובה חקוקה והן בשל עשיית עושר ולא במשפט ובתובענה ובבקשת האישור עתר המבקש להשבת הסכומים שהמשיבה גבתה ביתר מחברי הקבוצה בשנתיים שקדמו להגשת התובענה, כאשר להערכתו המדובר בסכום כולל של 4,000,000 ₪. המבקש ביקש להגדיר את הקבוצה המיוצגת באופן הבא:

"כל הנישומים המחזיקים בנכס בעיר, ואשר מהם גבתה המשיבה ריבית על תשלומי טובה במהלך השנתיים שקדמו למועד בקשה זו.. לכאורה מכוח חוק הרשויות המקומיות.."

כאן המקום לציין, כי החל משלהי שנת 2010 הוגשו מספר תובענות ייצוגיות כנגד רשויות מקומיות שחישבו את הריבית לפי שיטת "ריבית דריבית". בחלק מן החליכים הגישו רשויות שונות הודעות חדילה (ראו, למשל, ת"צ 40267-12-10 חיון ואח' נ' עיריית תל אביב אשר נדון לפני). מנגד, חלק מן הרשויות המקומיות עמדו על כך שהן רשאיות לחייב לפי שיטת "ריבית דריבית" (ראו, בין היתר: ת"צ 52342-07-11 38784-07-11 אנטרימוינט מערכות 2004 בע"מ נ' עיריית פתח תקווה; ת"צ 52342-07-11 גלבוש נ' עיריית נתניה; ת"צ 53163-07-11 בכר נ' עיריית נס ציונה; ת"צ 18004-08-11 בית אגמי - חברה לשיווק רהיטים (1997) בע"מ נ' עיריית ראשון לציון; ת"צ 45629-08-11 דדיה נ' עיריית רחובות). הליכים אלו אוחדו ונדונו לפני כבי השופטת מ' נדב ובפסק דינה מיום 27.3.13 אישרה כבי השופטת נדב את הבקשות לאישור התובענות שהוגשו כנגד עיריות ראשון לציון, נתניה, רחובות, פתח תקווה ונס ציונה כתובענות ייצוגיות, בגין החיוב לפי שיטת "ריבית דריבית".

כאמור, בקשת האישור והתובענה שלפני הוגשו ביום 21.5.13 וביום 18.8.13 הודיעה המשיבה על חדילת גבייה בהתאם לסעיף 9(ב) לחוק תובענות ייצוגיות. בחודעת החדילה הדגישה המשיבה, כי המבקש לא פנה אליה קודם להגשת התובענה ובקשת האישור. המשיבה ציינה, כי אף שהיא חולקת על טענות המבקש וסבורה כי פעולותיה תואמות את הוראות חוק הרשויות המקומיות וכי בדין חייב המבקש בריבית פיגורים בשיטת "ריבית דריבית", היא מצאה לנכון לשנות את אופן חישוב הריבית על תשלומי פיגורים, כך שהחל מיום 18.8.13 תחושב הריבית על תשלומי הפיגורים כ"ריבית צמודה" ולא בדרך של "ריבית דריבית".

המשיבה הבחירה בהודעתה, כי החדילה מחיוב בשיטה של "ריבית דריבית" ביחס לחובות שיתהוו בעתיד, ממועד החדילה ואילך, תעשה באופן מיידי ומוחלט, אולם ביחס לחובות הקיימים במערכת קיימת, בשלב זה, מניעה טכנית של החברה לאוטומציה, האחראית על חתונים ועדכונים, לעדכן את החובות הקיימים לפי ריבית צמודה. המשיבה הבהירה, כי מיד לכשימצא פתרון על ידי החברה לאוטומציה, היא תעדכן את החובות הקיימים לפי ריבית חודשית צמודה, באופן רטרואקטיבי. המשיבה הבהירה, כי על מנת שהחדילה תחול, במידת האפשר, גם על החובות הקיימים במערכת וזאת כבר עתה, לפני עדכון המערכת על ידי החברה לאוטומציה, החליטה המשיבה להוסיף לכל

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 35183-05-13

דרישת תשלום הכוללת ריבית פיגורים, אשר תצא החל ממועד הודעת החדילה, הערה המזמינה את הנישום לברר במחלקת הגבייה את אופן חישוב הריבית בטרם יבצע התשלום. בנוסף, המשיבה החליטה לפרסם הודעה בעיתונות המקומית המודיעה על חדילת גביית ריבית פיגורים בשיטה של "ריבית דרבית" והמזמינה את הנישומים בעלי חובות קיימים לברר במחלקת הגבייה את אופן חישוב ריבית הפיגורים, בטרם ביצוע תשלום.

על-פי סעיף 9(ב) לחוק תובענות ייצוגיות, משהודיעה הרשות הציבורית על חדילת הגבייה נשוא התובענה הייצוגית, מצווה בית המשפט לדחות את הבקשה לאישור התביעה כתביעה ייצוגית. יחד עם זאת, קובע סעיף 9(ג) לחוק תובענות ייצוגיות, כי כאשר בית המשפט מחליט שלא לאשר בקשה לתביעה ייצוגית בהתאם לסעיף 9(ב), הוא רשאי לפסוק גמול למבקשים ולבא כוחם, וזאת בהתאם לשיקולים המפורטים בסעיפים 22 ו-23 לחוק תובענות ייצוגיות. בשים לב לאמור, ולאור תוכן הודעת החדילה, הורתי ביום 19.8.13 כדלקמן:

"המבקש יביע עמדתו לעניין התצאות ושכר טרחה תוך 60 ימים מהיום.

בנוסף לאמור בהודעת החדילה, המשיבה תפרסם את הנוסח המפורט לעיתונות המקומית גם באתר האינטרנט של העירייה."

ביום 14.10.13 התגבלה תגובת המבקש, לפיה הוא אינו חולק על הודעת החדילה וכי הוא מבקש שיפסקו לו גמול ושכר טרחה, בסכומים שפורטו בתגובתו. המבקש צירף לתגובתו חוות דעת רואה חשבון שלפיה הסכומים שנחסכו מחברי הקבוצה התובעת בעקבות בקשת האישור והודעת החדילה של המשיבה מסתכמים בסך של 801,529 ₪.

במסגרת החלטתי מיום 21.10.13 הורתי, כי החלטתי בעניין פסיקת גמול ושכר טרחה תינתן לאחר שתוגש תגובה מטעם המשיבה או יחלוף המועד להגשתה. לאחר קבלת ארכות, התקבלה תגובת המשיבה, שבה נטען כי בנסיבות העניין אין הצדקה לפסוק גמול ושכר טרחה ולחילופין, כי יש לפסוק סכומים סמליים בלבד, הנמוכים משמעותית מהמסכומים שנתבקשו על ידי המבקש ובאי כוחו. המבקש הגיש תשובה לתגובת המשיבה.

2. הבקשה לפסיקת גמול ושכר טרחה

את בקשתו לפסיקת גמול ושכר טרחה סומך המבקש על "שיקולי תשומח", "שיקולי תפוקת", ו"שיקולי הכוונה ציבורית", שיקולים המשתקפים מתוך חקריטריונים הקבועים בסעיף 23(ב) לחוק תובענות ייצוגיות.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 35183-05-13

באשר ל"שיקולי התשומה" טוען המבקש, כי תחום המיסוי המונציפאלי הינו תחום רחב ומורכב הדורש התמחות מקצועית וספציפית וליווי של אנשי חשבונאות וכלכלה. המבקש טוען, לעניין זה, כי טרם הגשת בקשת האישור ולשם הערכת סכום גביית היתר בתקופת התובענה נעזרו באי כוחו בכלכלן, אשר ערך ניתוח כלכלי מקיף ויסודי של הדוחות הכספיים של המשיבה. המבקש טוען, כי אף לצורך בקשתו לפסיקת גמול ושכר טרחה נעזרו באי כוחו בשירותיו של רואה חשבון לצורך חישוב הסכום שנחסך עקב הגשת התובענה, היינו הסכום שגבתה המשיבה ביתר לאור שיטת החישוב הבלתי חוקית בשנתיים האחרונות. המבקש טוען עוד, כי המדובר בהליך מורכב ובעל חשיבות ציבורית מיוחדת, אשר נוהל על ידי באי כוחו באופן יסודי ומקצועי, תוך חצגת שיטת החישוב המוטעית והגשת אסמכתאות להוכחת הסכומים שגבתה המשיבה ביתר שלא כדין.

באשר ל"שיקולי התפוקה" לקבוצה המיוצגת טוען המבקש, כי בעקבות דרך החישוב הפסולה שבה נקטה המשיבה היא גרפה לכיסה סך של 801,529 ₪ בשלושת השנים שקדמו להגשת התובענה, כפי שעולה מחוות דעת רואה החשבון אשר צורפה לבקשת. המבקש טוען, כי לולא הוגשה התובענה המשיבה לא הייתה מתקנת את דרכיה וכי החיסכון העתידי שהושג לחברי הקבוצה הינו עצום, בשווי של למעלה מ-10 מיליון ₪ לשבע השנים הקרובות.

באשר ל"שיקולים של הכוונה ציבורית" טוען המבקש, כי מלבד האפקט החינוכי וההרתעתי שהושג במקרה הפרטני, הרי שיתכן כי מעתה ואילך תנהג המשיבה בזהירות מוגברת בפעילותה מול תושבי העיר, מתוך הנחה כי היא נבחנת ונבדקת בכל פעולה שהיא מבצעת. עוד נטען, כי מדובר בתובענה בעלת משמעות ציבורית כלל ארצית. המבקש טוען, כי פסיקת גמול ושכר טרחה בשיעור של עשרות אלפים בודדים אינו מרתיע ואינו מקיים את מטרותיו של חוק תובענות ייצוגיות וכי יש בכך כדי לעודד את הרשויות להמשיך ולפעול שלא על פי דין. זאת, משום שהרשות שגובה כספים שלא כדין יודעת כי במידה והיא תיתפס בקלקלתה ותוגש נגדה תובענה ייצוגית, הרי שהיא תוכל להודיע על חדילת גבייה, תוך חותרת הסכומים שגבתה שלא כדין בידיה ותשלום סכומים מזעריים לתובע ולבא כוחו.

על יסוד דברים אלה, ולאור פסיקת בתי המשפט במקרים דומים אחרים, כך לטענתו, עתר המבקש לפסיקת גמול בסכום של 20,000 ₪ ושכר טרחת עו"ד לבא כוחו המייצג בשיעור של 25% מהסכום שנחסך מחברי הקבוצה, במונחי קרן, בשבע השנים שקדמו להגשת התובענה, ובסך הכל סך של 483,308 ₪. בנוסף, ביקש המבקש, כי יפסקו לטובתו סך של 18,000 ₪ בגין החזר הוצאות שחוציא לצורך הכנת חוות דעת חשבונאית במסגרת ניהול התובענה.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 35183-05-13

המשיבה טוענת, כי בנסיבות ענייננו אין כל הצדקה לפסוק למבקש גמול ושכר טרחה כלשהם. לטענתה, הבקשה לאישור בענייננו היא חוליה אחת בשרשרת תובענות ייצוגיות אשר הוגשו כנגד רשויות מקומיות באותו נושא והינה אחת מתוך "פס ייצור" של תובענות ייצוגיות זהות שהוגשו על ידי אותו משרד עורכי דין המייצג את המבקש, לעיתים בסכום זהה. נטען, כי לא ניתן להימנע מהרושם שהמבקש ובאי כוחו עטו על התובענה כמוצאי שלל רב במטרה "לגזור קופון" נוסף ומחיר בעניין משפטי שכבר נדון בבתי משפט שונים והוכרע, ללא כל סיכון או מאמץ ומבלי לטרוח לבסס את סכום התביעה כנגד המשיבה.

באשר ל"שיקולי התשומה" טוענת **המשיבה**, כי אין בין תיאוריו של המבקש ביתס לטרחה ולהשקעה שהשקיע בהכנת התובענה ובקשת האישור לבין המציאות דבר. על פי הטענה, חוות הדעת שצורפה לבקשת האישור לא כללה כל "ניתוח כלכלי מקיף ויסודי של הדוחות הכספיים של המשיבה", כנטען, אלא, לכל היותר, חישוב אריתמטי פשוט מאד של ריבית הפיגורים בשיטות השונות, ללא כל פירוט והסבר כיצד חושב סכום התביעה האישית או סכום התובענה הייצוגית. נטען, כי ראייה לכך שלא הושקעו משאבים או מאמץ כלשהם בטרם הגשת התובענה לצורך חישוב סכום התביעה ניתן למצוא בחוות הדעת שצורפה לטיעוני המבקש בעניין הגמול ושכר הטרחה, שבמסגרתה התברר, לפתע, כי הסכום שלטענת המבקש נגבה ביתר מהקבוצה המיוצגת בשנתיים שקדמו לתובענה מסתכם לכל היותר בסך של 450,000 ₪ ולא בסך של 4,000,000 ₪, כפי שנטען במסגרת בקשת האישור.

המשיבה הפנתה בתגובתה ל-15 תובענות ייצוגיות נוספות וזהות שהוגשו על ידי באי כוחו של המבקש, כאשר בשתיים מהן, שהוגשו בסמיכות זמנים של ימים בודדים למועד הגשת התובענה בענייננו, סכום התובענה הייצוגית זהה לסכום בענייננו. על פי הטענה, למקרא התובענות הללו עולה, כי כולן נוסחו בצורה כללית וסתמית, ללא פירוט בסיס עובדתי ומשפטי של עילת התביעה הספציפית הנוגעת לחיוב בריבית פיגורים בשיטת "ריבית דריבית". נטען, כי גם חוות הדעת שצורפו לכל אחת מהתובענות אינן מבססות את סכומי התביעה, הן האישית והן הייצוגית, אלא רק, לכאורה, את עצם הטענה כי בוצע חיוב בשיטת "ריבית דריבית". על פי הטענה, גם תביעת המבקש, כמו כל התובענות האחרות שהוגשו על ידי באי כוחו, היא שטחית לחלוטין וניכר כי בהכנתה לא הושקעו מאמצים ומשאבים כלשהם המצדיקים פסיקת גמול ושכר טרחה.

המשיבה טוענת עוד, כי בשים לב לעובדה שהוגשו תובענות ייצוגיות רבות בסוגיה זו של חישוב ריבית פיגורים בשנתיים שקדמו להגשת התובענה, אשר רובן ככולן הסתיימו בהודעות חדילה ומיעוטן אף אושרו כתובענה ייצוגית, ברור כי המבקש כלל לא נטל על עצמו סיכון כלשהו בהגשת התובענה ובאי כוחו כלל לא נדרשו לטרוח בלימוד הסוגיה.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 35183-05-13

המשיבה מוסיפה וטוענת, כי היא תרמה בהתנהלותה לייעול משמעותי של הדיון ולחסכון בזמן ובמשאבים, עת הודיעה על חדילה בשלבי המוקדמים של ההליך. המשיבה מדגישה בתגובתה, כי הודעת החדילה שהגישה הינה מפורטת ומקיפה, בוודאי בהשוואה להודעות חדילה שהוגשו על ידי רשויות אחרות בתובענות באותו עניין, וכי היא נקטה במספר פעולות כדי להביא לחדילה מוחלטת של הגבייה בשיטת "ריבית דריבית", הן ביחס לחובות שיווצרו לאחר הגשת ההודעה והן ביחס לחובות קיימים במערכת.

באשר ל"שיקולי התפוקת" לקבוצה המיוצגת טוענת המשיבה, כי המבקש טועה ומטעה באשר לסכומים שגבתה המשיבה שלא כדין ולסכום החסכון העתידי. על פי הטענה, בהתאם לסעיף 21 לחוק תובענות ייצוגיות, יש להתייחס רק לשנתיים שקדמו להגשת התובענה בעת חישוב סכומי ההשבה ומכאן ברור, כי החישוב שערך המבקש, המתתייחס לשלוש השנים האחרונות, כלל אינו רבלנטי. נטען, כי גם טענתו הסתמית של המבקש לפיה נחסכו מהקבוצה המיוצגת למעלה מ-10 מיליון ₪ בשבע השנים הקרובות איננו מבוסס כלל. לטענת המשיבה, חישוב נכון של הסכום שנגבה ביתר בשנתיים האחרונות, המביא בחשבון את אחוזי הגבייה בפועל של החובות בפיגורים – נתון שכלל לא נקלח בחשבון על ידי המבקש – מביא לכך שיש להפחית כ-103,000 ₪ מהסכום שחושב על ידי רואה החשבון מטעם המבקש, כך שלכל היותר מדובר בסכום של כ-352,000 ₪. זאת, לעומת סכום התביעה המקורי, אותו העמיד המבקש על סך של 4,000,000 ₪.

המשיבה טוענת עוד, כי המבקש כלל לא פנה אליה קודם להגשת התובענה על מנת להתריע בפניה על הפעולה הבלתי חוקית שאירעה, לטענתו, בקשר לחיובו בריבית פיגורים. על פי הטענה, ככל שהמבקש היה עושה כן, יש להניח כי המשיבה הייתה משנה את דרך הגבייה של ריבית הפיגורים, כפי שעשתה בפועל באמצעות הגשת הודעת חדילה, באופן שהיה מייתר את הצורך בהגשת התובענה והטרחה הכרוכה בכך. נטען, כי הדברים מקבלים משנה תוקף בענייננו, שעה שמדובר בתובענה אחת מני רבות שהוגשה באותו נושא ממש.

באשר ל"שיקולים של הכוונה ציבורית" טוענת המשיבה, כי בהיבטים של קידום אכיפת חדין, יעילות והוגנות, שהם השיקולים שעל בית המשפט לשקול בבואו לפסוק גמול ושכר טרחה, חשוב לזכור כי המבקש, כמו גם כל הקבוצה המיוצגת, הינו סרבן מס אשר פעל אף הוא בניגוד לדין ובוודאי שהתנהגותו אינה מהווה דוגמא ומופת לאזרחות טובה. על פי הטענה, משמעות פסיקת גמול ושכר טרחה למבקש ולבאי כוחו היא מתן פרס למי שבחר ביודעין שלא לשלם את חובותיו, בזמן שיתר תושבי העיר, המקפידים לשלם את חובותיהם, נושאים בנטל מימון הקופה הציבורית לרווחת אותם סרבני מס.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 35183-05-13

המשיבה טוענת עוד, כי יש ליתן את הדעת גם לפער העצום בין סכום התביעה המקורי, העומד על סך של 4,000,000 ₪, לבין סכום התביעה הנוטען בגדרי טיעוני המבקש לגמול ושכר טרחה, המסתכם בסך של 352,000 ₪ בלבד. על פי הטענה, פער עצום זה, העומד על כ- 91%, מעיד על כך שמלכתחילה כל מטרת המבקש הייתה "לנפח" את סכום התובענה ללא כל בסיס מינימאלי ומבלי לבדוק את הנתונים לאשורם, כמצופה וכמתחייב מתובע ייצוגי.

לכסוף טוענת המשיבה, באשר להחזר ההוצאות בסך 18,000 ₪ שנתבקשו על ידי המבקש בעקבות הגשת חוות דעת חשבונאיות, כי המדובר בסכום שאינו מפורט ואשר אינו נתמך באסמכתא כלשהי המוכיחה כי אכן הוצא סכום זה ומכל מקום, אין לפסוק למבקש הוצאות בגין חוות הדעת שצורפה לבקשה לאישור, המחווה מסמך לקוני בן שני עמודים אשר אין בו כל פירוט הכיצד חושב סכום התביעה.

במענה לטענות המשיבה בעניין הפער בין סכום התובענה לבין הסכום שצוין בחוות הדעת שצורפה לבקשה טוען המבקש, כי סכום התביעה מתייחס לסכום הכולל של תחובות שבפיגור בעוד שהסכום הנחסך מתייחס רק לרכיב הפיגורים ומכל מקום, לסכום התובענה אין חשיבות מכרעת מאחר שקביעת הסכום הנ"ל נדרשת לצורך קביעת הגמול ושכר הטרחה ולא לצורך תביעת השבה. נטען גם, כי מאחר שבענייננו כלל לא נפסק סעד כספי לחברי הקבוצה, אין ליתן חשיבות רבה לטענות המשיבה בעניין הפער בין סכום התביעה לסכום הנחסך.

במענה לטענת המשיבה לפיה פנייה מוקדמת הייתה מביאה לשינוי שיטת החישוב של ריבית הפיגורים טוען המבקש, כי המדובר בטענה חסרת שחר, וזאת בשים לב לעובדה שחרף החלטות שכבר ניתנו על ידי בתי משפט שונים באותו עניין, לא מצאה המשיבה לנכון לתקן את הנדרש בכוחות עצמה, אלא רק לאחר שהוגשה בקשת האישור נשוא ענייננו.

במענה לטענת המשיבה לפיה המבקש ובאי כוחו כלל לא נטלו על עצמם סיכון בהגשת התובענה בשים לב לעובדה שהוגשו תובענות ייצוגיות רבות בסוגיה זו, טוען המבקש, כי המשיבה, כרשות ציבורית, אינה יכולה להישמע בטענה כי פעולתה הייתה כה בלתי חוקית עד כי המבקש ובאי כוחו לא נטלו על עצמם סיכון כלשהו, ומכל מקום, גם אם המדובר בהליך הנשען על יסודות משפטיים מוצקים, עדיין אין פירוש הדבר שההליך יאושר כייצוגי באופן אוטומטי וברי כי המבקש, שהינו אדם פרטי, נטל על עצמו סיכון כי ייפסקו כנגדו הוצאות.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 35183-05-13

3. הגמול למבקש ושכר הטרחה לבאי כוחו

א. חקריטריונים לקביעת שיעור הגמול לתובע הייצוגי ולבאי כוחו

סעיפים 9(ב) ו-9(ג) לחוק תובענות ייצוגיות, קובעים כדלהלן:

"(ב) בית המשפט לא יאשר תובענה ייצוגית בתביעת השבה נגד רשות, אם הרשות הודיעה כי תחדל מהגביה שבשלה הוגשה הבקשה לאישור והוכח לבית המשפט כי היא חדלה מהגביה כאמור לכל המאוחר במועד הקובע.

(ג) החליט בית המשפט כאמור בסעיף קטן (ב), רשאי הוא-
(1) על אף הוראות סעיף 22, לפסוק גמול למבקשת בהתחשב בשיקולים כאמור בסעיף 22(ב).

(2) לקבוע שכר טרחה לבא כוח המייצג בהתאם להוראות סעיף 23."

סעיף 22(ב) לחוק תובענות ייצוגיות, שעניינו גמול לתובע המייצג, קובע כדלהלן:

"בקביעת שיעור הגמול יתחשב בית המשפט, בין השאר, בשיקולים אלה:

- (1) הטרחה שטרחה התובע המייצג והסיכון שנטל על עצמו בהגשת התובענה הייצוגית ובניהולה, בפרט אם הסעד המבוקש בתובענה הוא סעד הצהרתי;
- (2) התועלת שהביאה התובענה הייצוגית לחברי הקבוצה;
- (3) מידת החשיבות הציבורית של התובענה הייצוגית."

סעיף 23 לחוק תובענות ייצוגיות, שעניינו שכר טרחה של בא כוח המייצג, קובע כדלהלן:

"(א) בית המשפט יקבע את שכר הטרחה של בא הכוח המייצג בעד הטיפול בתובענה הייצוגית, לרבות בבקשה לאישור; בא הכוח המייצג לא יקבל שכר טרחה בסכום העולה על הסכום שקבע בית המשפט כאמור.

(ב) בקביעת שיעור שכר הטרחה של בא כוח מייצג לפי סעיף קטן (א), יתחשב בית המשפט, בין השאר, בשיקולים אלה:

- (1) התועלת שהביאה התובענה הייצוגית לחברי הקבוצה; מורכבות ההליך, הטרחה שטרחה בא הכוח המייצג והסיכון שנטל על עצמו בהגשת התובענה הייצוגית ובניהולה, וכן ההוצאות שהוציא לשם כך;
 - (2) מידת החשיבות הציבורית של התובענה הייצוגית;
 - (3) האופן שבו ניהל בא הכוח המייצג את ההליך; הפער שבין הסעדים הנתבעים בבקשה לאישור לבין הסעדים שפסק בית המשפט בתובענה הייצוגית.
- (ג) בית המשפט רשאי לקבוע לבא כוח מייצג שכר טרחה חלקי על חשבון שכר הטרחה הכולל, אף בטרם הסתיים הליך הבירור של התובענה הייצוגית, אם מצא שהדבר מוצדק בנסיבות העניין, וככל הניתן, בהתחשב בשיקולים כאמור בסעיף קטן (ב)."

השיקולים השונים המשתקפים מסעיפים 22(ב) ו-23(ב) לחוק תובענות ייצוגיות, אשר אותם יש להביא בחשבון במסגרת קביעת שיעורם של הגמול לתובע המייצג ושכר טרחתם של באי-כוחו, הוצגו בהרחבה בע"א 2046/10 עזבון המנוח משה שמש נ' דן רייכרט ומנשה כהן, בפסקה 2 (2012) (להלן: עניין רייכרט) וניתן לחלקם לשלושה סוגים עיקריים: הסוג הראשון הם שיקולי תשומה – שיקולים הנוגעים לעלויות ולסיכון שנטל על עצמו התובע המייצג ועורך הדין, כגון טרחה, סיכון, הוצאות

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 35183-05-13

ומורכבות ההליך. במסגרת זו מבקש בית המשפט ליצור תמריץ חיובי להגשת תביעות ייצוגיות ראויות. הסוג השני הם שיקולי תפוקה לקבוצה המיוצגת – דהיינו, שיקולים הנוגעים לתועלת שהביאה התובענה הייצוגית לקבוצה המיוצגת, תוך ניסיון להעניק לתובע תמריצים אשר יותירו בידי חברי הקבוצה המיוצגת רווח גבוה ככל האפשר. במסגרת שיקולים אלה יכללו התועלת לחברי הקבוצה המיוצגת ואופן ניהול ההליך. הסוג השלישי הם שיקולים הנוגעים לתועלת הציבורית מחתובענה הייצוגית, ולרצון לכוון את המשאבים באופן שיושקעו בתובענות ייצוגיות שתועלתן הציבורית גדולה ביותר. במסגרת זו יבחנו החשיבות הציבורית של קידום אכיפת הדין והרתעה מפני הפרתו והפער בין הסעד הנתבע לסעד שנפסק (ראו גם ע"א 9134/05 אליעזר לויט, עו"ד נ' קו-אופ צפון, אגודה שיתופית לשירותים בע"מ, בפסקאות 12-14 (2008) (להלן: עניין לויט); ע"א 10085/08 תנובה מרכז שיתופי לשיווק תוצרת חקלאית בישראל בע"מ נ' ראבי (2011); רע"א 2362/08 תדיראן מוצרי צריכה בע"מ נ' שאול, פסקה 7 (2011); ע"א 7615/11 גלבע נ' החברה המרכזית לייצור משקאות קלים בע"מ, פסקאות 3 ו-8 (2012); אלון קלמנט, "פשרה והסתלקות בתובענה הייצוגית", משפטים מ"א 5, 84 (תשע"א)).

רשימת השיקולים המופיעה בסעיפים 22 ו-23 לחוק תובענות ייצוגיות אינה ממצה והקריטריונים המופיעים בה **"הינם קווים מנחים לפסיקת שכר הטירחה של "בא כוח מייצג". המדובר בהתוויה של שיקול הדעת של בית המשפט ואין מקום לשרטט נוסחה קשיחה"** (ראו עניין לויט, בפסקה 13). בהקשר זה יצוין, כי המצב הייחודי שבו נדחית בקשה לאישור תובענה שהוגשה נגד רשות מינהלית כתובענה כייצוגית, מפאת הודעת חדילה שפרסמה הרשות הנתבעת, מחייב מתן משקל למספר קריטריונים נוספים ובכללם – החלטת הרשות לשנות מהלכיה והתנהלותה, באופן המשיג את התכלית שלשמה הוגשה התובענה. שיקול זה מוביל לפסיקת שיעור מאוזן של גמול ושכר הטרחה, באופן אשר נועד **"לעודד תובעים מייצגים להעמיד לביקורת שיפוטית כשלים בהתנהלות הרשויות, וחוא תורם להגשמת האינטרס הציבורי בהפסקת פעולת הרשות העומדת בניגוד לחוק מצד אחד, אך זאת בלא לפגוע בציבור בכללו על ידי תשלומי כספי ציבור בשיעור ניכר לידי הקבוצה התובעת, מצד שני"** (ראו עע"מ 2395/07 אכדיה סופטוור סיסטמס בע"מ נ' מדינת ישראל – מנהל המכס ומס בולים (2010)).

בעע"מ 6687/11 מדינת ישראל נ' ז'וז'ו אבוטבול (2012), דן בית המשפט העליון בשיקולים לפסיקת גמול ושכר טרחה בתביעה נגד רשות שהודיעה על חדילת הגבייה. גם כאן עמד בית המשפט העליון על שלושת השיקולים: שיקולי תשומה; שיקולי תפוקה ושיקולי ההכוונה הציבורית. בית המשפט עמד בהרחבה על ההבדל בין פסיקת הוצאות כנגד גוף פרטי, כפי שנקבע בעניין רייכרט, לבין פסיקת הוצאות כנגד רשות ציבורית, כפי שהיה באותו עניין. בית המשפט הדגיש (בפסקה 20 לפסק הדין), כי

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 35183-05-13

יחוק תובענות ייצוגיות שזור לכל אורכו הוראות המבחינות בין המדינה ורשויות ציבוריות אחרות לבין נתבעים אחרים " והוסיף (בפסקה 22 לפסק הדין), כי:

"חוק תובענות ייצוגיות יוצר מסגרת מורכבת של הסדרים, אשר נועדו לאזן בין עניינים של התובע המייצג והקבוצה המיוצגת, לבין האינטרס הציבורי הכללי, והחשש מהסתלת עלות משמעותית על הרשות, אשר תפגע בציבור הנזקקים לשירותיה".

בית המשפט הדגיש, כי כאשר מדובר בהודעת חדילה של הרשות משתנה האיזון בין השיקולים, ולכן במקרה כזה אין להחיל את הלכת עניין רייכרט כלשונה. כן הדגיש, כי יש לעמוד על התרומה בהסדרת ההתנהלות העתידית של הרשות. בית המשפט הוסיף וקבע, כי יש לזכור שכאשר מוגשת תובענה ייצוגית כנגד רשות, הגמול לתובע המייצג ושכר הטרחה לכאי כוחו משולמים מהקופה הציבורית ויש לנקוט בהם במשנה זהירות. עם זאת, בית המשפט הדגיש, כי שיקולי השמירה על הקופה הציבורית כבר קיבלו ביטוי מסוים בעצם האפשרות שניתנה לרשות להודיע על חדילה (על שיקול השמירה על הקופה הציבורית כשיקול לפסיקת גמול ושכר טרחה בתובענות כנגד הרשות ראו לאחרונה ע"מ 165/11 עיריית רעננה נ' עו"ד לילך אקרמן (ניתן ביום 20.2.13), שם הפחית בית המשפט העליון בסכום שנפסק משיקולי שמירה על הקופה הציבורית).

ב. הימנעות מפניה מוקדמת כשיקול רלבנטי

המשיבה טוענת, כי בעת פסיקת הגמול ושכר הטרחה יש להביא בחשבון כי המבקש לא פנה אליה קודם להגשת התובענה, על מנת להתריע בפניה על הפעולה הבלתי חוקית שאירעה, לטענתו, בקשר לחיובו בריבית פיגורים. על פי הטענה, ככל שהמבקש היה עושה כן, יש להניח כי המשיבה הייתה משנה את דרך הגבייה של ריבית הפיגורים, כפי שעשתה בפועל באמצעות הגשת הודעת חדילה, באופן שהיה מייתר את הצורך בהגשת התובענה והטרחה הכרוכה בכך. נטען, כי הדברים מקבלים משנה תוקף בענייננו, שעה שמדובר בתובענה אחת מני רבות שהוגשה באותו נושא ממש.

אני סבורה, כי אף, שככלל, אין חובת פנייה מוקדמת בטרם הגשת תובענה ייצוגית, הרי שהימנעות מפניה מוקדמת בנסיבות בהן טובת הקבוצה מחייבת זאת, מהווה שיקול רלבנטי שעל בית המשפט להביא בחשבון בבואו לפסוק את הגמול ושכר הטרחה; בעיקר במקרים כמו זה שלפניי כאשר בנושא חישוב ריבית הפיגורים כבר היו תובענות תלויות ועומדות ואף כאלו שהסתיימו.

סוגיית הפנייה המוקדמת לרשות מעוררת, בדומה לסוגיות רבות נוספות בתחום התובענות הייצוגיות, את חקונפליקט הבסיסי בין אינטרס המבקש לבין אינטרס הקבוצה המיוצגת הידוע כבעיית הנציג. מחד, פניה מוקדמת לרשות עשויה לשרת את טובת הקבוצה בצורה מיטבית, שכן היא עשויה להביא להפסקת ההתנהגות הבלתי חוקית במהירות. מאידך, פנייה מוקדמת שהרשות נעדרת לה מייטרת את הצורך בהגשת התובענה באופן שימנע מהמבקש את הגמול הצפוי בגין הגשתה. כך

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 35183-05-13

ככלל, כך בוודאי במקרה בו הנושא של אופן חישוב ריבית הפיגורים כבר נידון בערכאות בהקשר של רשויות מקומיות אחרות. בהחלט ייתכן כי לו היה המבקש פונה, הייתה נערת הרשות (לאור ההליכים האחרים) ומשנה את אופן הגבייה. יש להדגיש, כי במקרה זה הקופה הציבורית נושאת חן בעלויות ניהול התביעה, הן בהוצאות והגמול שיש מקום לפסוק לתובע. לו פנייה מוקדמת הייתה מייתרת את ההליך היו נחסכות ההוצאות כולן וציבור תושבי העיר היה נשכר. העירייה הייתה משנה את התנהלותה ללא כל הוצאה בגין הליכים משפטיים.

כאמור, המבקש לא פנה למשיבה קודם להגשת בקשת האישור. אמנם פנייה מוקדמת כזו הייתה עלולה גם להידחות או להיתקל בהתעלמות, באופן שלא היה שולל מהמבקש את האפשרות להגיש תובענה ייצוגית. אולם, פנייה כאמור גם הייתה יכולה לחביא לכך שהרשות הייתה מקבלת את עמדת המבקש וחדלה משיטת החיוב האמורה. זאת, במיוחד, בשים לב לעובדה שבמועד הגשת בקשת האישור כבר הוגשו תובענות רבות נוספות באותו נושא כנגד רשויות שונות וחלקן אף אושרו. במצב דברים זה בהחלט סביר להניח, כי לו היה המבקש פונה לרשות, היא הייתה חדלה מחיוב ריבית פיגורים בשיטת "ריבית דריבית". לאור זאת, אין לי אלא להניח, כי המבקש לא פנה למשיבה משום שחשש כי פנייה מוקדמת תייתר את הגשת התובענה ובכך ימנע ממנו הגמול הצפוי בגין הגשתה.

חימנעות מפניה מוקדמת, בנסיבות בהן טובת הקבוצה מחייבת זאת, אך משיקולי גמול ושכר טרחה, מצדיקה, לטעמי, הפחתה בסכומי הגמול ושכר הטרחה שיפסקו (ראו לעניין זה גם את עמדתו של כבי השופט גרוסקופף בת"צ 36086-07-11 (מרכז) חרסט נ' ידיעות אינטרנט (ניתן ביום 19.9.12). עוד ראו, בין רבים, ת"צ (נצי) 56378-04-13 יאסר פואז נ' מועצה מקומית עילבון (ניתן ביום 16.9.13); ת"צ (נצי) 7149-11-12 מכרם אבו שקארה נ' מועצה מקומית מג'אר (ניתן ביום 17.3.13); ת"מ (חיי) 19836-05-12 האני יונס נ' המועצה המקומית ערערה (ניתן ביום 25.11.12). מנגד ראו ת"מ (חיי) 43482-02-13 ואיל יאסין אבו דאוד נ' מועצה מקומית מג'ד אלכרום (ניתן ביום 18.12.13).

ג. מן הכלל אל הפרט

אני סבורה כי מידת הטרחה אשר נטלו על עצמם המבקש ובאי כוחו בעת הגשת התובענה ובקשת האישור הייתה נמוכה, בשים לב לעובדה שבקשות לאישור תובענות דומות לזו המונחת לפני הוגשו קודם לכן כנגד רשויות שונות בכל רחבי הארץ, כאשר חלק לא מבוטל מהן הוגשו על ידי באי כוחו של המבקש. ברי, אפוא, כי המבקש לא השקיע מאמצים רבים בהגשת תובענה זו וגם הסיכון שנטל המבקש היה נמוך ביותר, לאור העובדה שביום 27.3.13, קודם להגשת בקשתו, אושרו תובענות ייצוגיות זהות. כמו כן, אין לחתעלם מכך שהיקף ההשקעה לו נדרש המבקש בתובענה זו היה

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 35183-05-13

מצומצם ביותר, שכן מיד לאחר הגשת התובענה הודיעה העירייה על חדילה מהגבייה ובכך חסכה העירייה משאבים רבים מהצדדים ומבית המשפט.

עם זאת, אין להתעלם מכך שכתוצאה מהגשת התובענה נגרמה תועלת לקבוצה המיוצגת, ששוב אינה נדרשת לשלם ריבית ביתר לעירייה. אמנם, בקשות לאישור תובענות דומות הוגשו במקומות אחרים בארץ וחלקן אף אושרו, אולם המשיבה לא ראתה לשנות מהתנהלותה בעקבות אותן תובענות, ואף לא לאחר שחלקן אושרו, ורק בעקבות הגשת הבקשה כאן באה הודעת החדילה. על כן, ברור, כי בקשת האישור הניאה תועלת לחברי הקבוצה וכן לכלל ציבור הנישומים במשיבה, הקיימים והעתידיים אשר יחויבו בתשלומי פיגורים. יש לציין, בחקשר זה, כי מחוות הדעת החשבונאית שצירף המבקש לבקשתו עולה, כי בשנתיים שקדמו להגשת התובענה חייבה המשיבה את תושביה בריבית יתר בגין פיגור בתשלומי ארוננה בסכום כולל של 454,574 ₪. גם אם אאמץ את סכום החישוב הנטען על ידי המשיבה, המסתכם בסך של 352,000 ₪, עדיין המדובר בסכום משמעותי לכל הדעות (אם כי, הינו נמוך עשרות מונים מהסכום שצויין בבקשת האישור, בסך 4,000,000 ₪). לתיקון הטעות של חרשות יש כמובן גם חשיבות ציבורית, ביישום עיקרון שלטון החוק. בנוסף, יש להניח כי בעתיד תנקוט המשיבה אמצעי זהירות למניעת תקלות שתוצאתן גבייה בלתי חוקית.

עם זאת, יש להביא בחשבון את העובדה שהמבקש לא טרח לפנות אל המשיבה טרם הגשת התובענה על מנת לאפשר לה לחדול מגביית היתר. כפי שציינתי לעיל, לאי פניית המבקש למשיבה עובר להגשת התובענה יש משמעות בעניינינו, מאחר שנקטו הליכים זחים נגד רשויות מנהליות אחרות, דבר המעלה חשש כי פנייתו של המבקש לבית המשפט נועדה רק על מנת לזכות בגמול ובשכר הטרחה. בכך יש כדי להשפיע על גובה הגמול ושכר הטרחה שיפסקו.

בנוסף לשיקולים שתועלו עד כה, יש ליתן גם משקל מסויים לכך שהגמול ושכר הטרחה משולמים מכספי ציבור, אותם – למעשה – שלמו חברי הקבוצה המיוצגת.

יישום מכלול שיקולים אלו לעניינינו מוביל אותי למסקנה, כי יש לפסוק למבקש גמול בסך 10,000 ₪ ולבאי כוחו שכר טרחה בסך של 30,000 ₪.

בנוסף, בנוגע להוצאות, לאור העובדה שהמבקש לא המציא חשבונית לפיה שולם הסכום האמור, איני פוסקת הוצאות בגין חוות הדעת.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

ת"צ 35183-05-13

4. סוף דבר

בהתאם להוראות סעיף 9(ב) לחוק התובענות הייצוגיות, ובשל העובדה שהמשיבה הודיעה על הפסקת גבייה, הבקשה לאישור התובענה הייצוגית נדחית.

לאור כל האמור לעיל, אני מחייבת את המשיבה לשלם למבקש גמול בסך 10,000 ₪ ולבאי כוח המבקש שכר טרחה בסך 30,000 ₪.

סכומים אלה יישאו הפרשי הצמדה וריבית מהיום ועד לתשלום המלא בפועל.

בהתאם להוראת סעיף 14(ב) לחוק תובענות ייצוגיות, המזכירות תישלח חודעה על החלטה זו למנהל בתי המשפט בצירוף העתק ההחלטה, לשם רישומה בפנקס.

ניתנה היום, יום שני 03 מרץ 2014, א' אדר ב תשע"ד, בהעדר הצדדים.

ד"ר מיכל אגמון-גונן שופטת